

K využití Mezinárodní standardní klasifikace zaměstnání (ISCO) v československé sociologii

MAREK BOGUSZAK

PETR MATĚJŮ

Sociologický ústav ČSAV, Praha

1. Proč potřebujeme novou výchozí klasifikaci zaměstnání

Jedním z nejvážnějších problémů, které nyní stojí před československou sociologií, je poskytnutí pravdivého obrazu sociální struktury a jejího vývoje. Opustit apriorní třídní klasifikace, jejichž aplikace pravdivé poznání sociální struktury znemožňovala, bude jistě pro většinu sociologů velkým potěšením a úlevou. Díky absenci teorie sociální struktury československé společnosti a minimálně dvacetiletému vakuu v její solidní empirické analýze však dnes nelze očekávat, že by opouštěná klasifikační schémata mohla být nahrazována teoreticky odvozenými klasifikacemi s alespoň minimálním kreditem získaným odolností vůči pokusům o jejich falzifikaci.

Zde, stejně jak v řadě dalších oblastí, tedy stojíme téměř na počátku. Přitom již od konce minulého roku jsou tazatelské sítě v permanentní pohotovosti, jeden sociologický výzkum stíhá druhý, přičemž každý se snaží se sociálním zařazením respondenta vypořádat po svém. Ve výzkumech veřejného mínění monitorujících politické procesy není pravděpodobně problém adekvátnosti socioprofesionálních, třídních či jiných klasifikací pocítován jako prvořadý, ale nepochybně již vznikají projekty na rozsáhlejší výzkumy, které budou více orientovány na meritorní sociologická témata, včetně výzkumů zaměřených v první řadě na otázky vývoje sociální struktury. Vzájemná kompatibilita těchto výzkumů pokud jde o výchozí klasifikace socioprofesionálního zařazení je dnes ve vyspělých zemích samozřejmostí a její respektování je jedním z „cechovních“ pravidel sociologických obcí. V souvislosti s rychlým rozvojem komparativních metodologií a s rostoucím počtem rozsáhlých mezinárodních komparativních projektů se navíc ukázalo jako nezbytné aplikovat mezinárodně standardizované výchozí klasifikace umožňující tvorbu jak specifických národních, tak společných kategorizací sociálního postavení.

Není třeba zvlášť zdůrazňovat, že naše klasifikace možnost přímých mezinárodních komparací nepředpokládaly a ve skutečnosti je značně komplikovaly. Neumožňovaly však ani solidní národně specifické analýzy. Jejich nepoužitelnost se však projeví zejména nyní, kdy se v naší sociální struktuře začnou znovu objevovat skupiny, se kterými jsme se navěky rozloučili po únoru 1948.

Autoři této stati byli při účasti na mezinárodních komparativních projektech řadu let konfrontováni s neadekvátností našich standardních klasifikací, a to jak výchozí Jednotné klasifikace zaměstnání (JKZ), tak jejích odvozenin používaných ve velkých sociologických šetřeních (TSS78, TSS84). Pokusy převádět naše klasifikace na mezinárodně používané kategorizace sociálního postavení byly často vyčerpávající a výsledek nebyl příliš uspokojivý. Proto jsme se v souvislosti se zahájením výzkumu Rodina 1989 pokusili na jaře minulého roku vytvořit československou variantu sociologické aplikace kódu ISCO (International

Standard Classification of Occupations).¹⁾ Naše úsilí směřovalo k návrhu výchozí klasifikace reflektující národní specifika profesní struktury a současně umožňující převod na nejpoužívanější škály a kategorizace používané ve světové sociologii. Tato stať je informací o výsledku zhruba ročního úsilí o nalezení optimální varianty použitelné jak v národních, tak v komparativních analýzách. Varianta, kterou zde prezentujeme, byla zatím podrobena zkoušce ve dvou výzkumech (Rodina 1989, Výzkum nezávislé skupiny pro sociální analýzu – leden 1990). Je tedy v procesu ověřování a doplňování. Náš návrh klasifikace předkládáme sociologické veřejnosti k diskusi, která však bude o to přínosnější, čím více se bude opírat o zkušenosti z konkrétních aplikací. V tomto smyslu klasifikaci doporučujeme k využití v připravovaných výzkumech.

2. Základní informace o Mezinárodní standardní klasifikaci zaměstnání (ISCO) – zvláštnosti sociologické aplikace

První a provizorní klasifikace zaměstnání (dále jen ISCO) byla pro účely mezinárodní statistiky práce připravena v rámci Mezinárodní organizace práce (ILO). V roce 1949 na sedmé konferenci statistiků práce byla přijata a o deset let později (1958) toto úsilí statistiků, expertů a vládních institucí vyústilo v publikaci Mezinárodní standardní klasifikace zaměstnání. První revize této klasifikace byla provedena v roce 1966 a pokud je nám známo, další revize je očekávána v nejbližší době.

Klasifikace ISCO byla vytvořena v první řadě jako systematická báze pro prezentaci údajů o zaměstnáních v různých zemích umožňující mezinárodní srovnání. Druhým, neméně důležitým cílem bylo poskytnout mezinárodní standardní klasifikaci umožňující vývoj národních klasifikací v jednotlivých zemích, které by byly konvertibilní na mezinárodní systém. Oba uvedené cíle se ukázaly být později stejně naléhavé i pro sociologii, bez ohledu na to, že nepracuje s ISCO klasifikací v takovém detailu jako statistika práce.

Klasifikace ISCO je klasifikační strukturou kompletně pokrývající populaci pracujících v civilních povoláních²⁾. Má celkem čtyři úrovně podle stupně detailu. Těmito čtyřem úrovním odpovídají i čtyři typy kódů:

- a) hlavní skupina (jednomístný kód, sedm kategorií);
- b) podskupina (dvoumístní kód, 83 kategorií);
- c) jednotka (třímístný kód, 284 kategorií);
- d) zaměstnání (pětimístný kód, 1506 zaměstnání).

Uvedme zde pro názornost příklad. Potřebujeme-li zařadit kuchaře zaoceánské lodi, máme k dispozici následující strom možností: *Hlavní skupina 5*: Pracovníci poskytující služby; *Podskupina 5-3*: Kuchaři, číšníci, barmani; *Jednotka 5-31*: Kuchaři; *Zaměstnání 5-31.20* Hlavní kuchař, 5-31.30 Kuchař (mimo osobních kuchařů), 5-31.40 Osobní kuchař, 5-31.50 Lodní kuchař, 5-31.90 Ostatní kuchaři. Pro statistiku práce bychom v tomto případě pravděpodobně zvolili kategorii 5-31.50 (Lodní kuchař), při kódování sociologického dotazníku bychom se možná spokojili se zařazením do skupiny 5-31 (Kuchaři).

Jak je patrné i z výše uvedeného příkladu, principem seskupování zaměstnání do skupin (zejména do jednotek a podskupin) je obsah a charakter vykonávané práce. V tomto smyslu jsou právě jednotky (pracující s třímístným kódem) považovány za vnitřně natolik homogenní

¹⁾ Autoři zde děkují některým svým spolupracovníkům, zejména V. Rakovi, J. Šanderové, M. Tučkovi a J. Večerníkovi za podnětné připomínky k prvním verzím klasifikace, které vesměs vedly k jejím úpravám.

²⁾ Některé sociologické aplikace armádu do klasifikace zahrnují, avšak pouze jako vnitřně nečleněnou skupinu.

skupiny, že mohou pro praktické účely sloužit jako reprezentanti zaměstnaneckých kategorií. Na druhé straně, žádná z úrovní klasifikace nezohledňuje informaci o formálním vzdělání, o délce pracovní praxe, atd. Pouze částečně je z klasifikace odvoditelná pozice v hierarchii řízení.³⁾ Dlužno dodat, že součástí publikace (International ..., 1975) je podrobný popis práce u každé z profesí.

Sociologie přijala ISCO klasifikaci jako východisko pro standardizaci základu pro tvorbu vlastních profesních, zaměstnaneckých, třídních, prestižních a sociálně-ekonomických kategorizací a škál. Je standardně používána při kódování profesí v sociologických výzkumech, zejména v těch, které jsou zaměřeny na sociální stratifikaci, třídní strukturu, ale i na životní úroveň, životní způsob atd. Její podrobnost a přesnost umožňuje konstrukci velkého počtu socioprofesionálních kategorizací či škál. Jde např. o prestižní škály⁴⁾, Blau a Duncanovu [1967] škálu socioekonomického statutu (SEI) a jiné speciálně konstruované stratifikační škály.

Pro tyto účely se zejména z hlediska možností mezinárodní konvertibility jeví jako plně vyhovující klasifikační detail na úrovni jednotek reprezentovaných třímístným kódem. Třímístný kód ISCO byl tedy de facto přijat jako mezinárodní standard pro komparativní sociologické analýzy. Tento třímístný kód může být jako základ v národních klasifikacích dále zjemňován, zachování konvertibility na třímístný kód je však podmínkou. Ve většině zemí participujících na mezinárodních komparativních projektech jsou čtvrtá místa používaná pro specifikaci národního kódu, přičemž není nutné, aby údaj na čtvrtém místě kódu byl kompatibilní s původní ISCO klasifikací. Kompatibilita na úrovni třímístného kódu je považována za postačující.

Z výše uvedených zkušeností a pravidel vychází i náš návrh na československou variantu klasifikace ISCO pro sociologické a statistické účely. Tento návrh, který je součástí statí (viz Příloha 1), zachovává plnou kompatibilitu hlavních skupin zaměstnání, podskupin a – až na několik málo výjimek, o kterých se explicitně zmíníme – i jednotek (tedy třímístného kódu). Čtvrté místo kódu bylo použito pro vyjádření většího detailu usnadňujícího jak samotný proces kódování, tak případné konstruování národních škál vyžadujících větší detail (prestižní škály, škály sociálně-ekonomického statusu, atd.).⁵⁾ Výjimky z úplné kompatibility na úrovni třímístného kódu byly nezbytné zejména u těch skupin profesí, které v naší společnosti reprezentovaly a dosud reprezentují rozsáhlý a značně vnitřně strukturovaný administrativní, byrokratický a mocenský aparát (výkonní pracovníci ve státní správě, referenti různých stupňů a oborů atd.). Dále se to týká skupin zaměstnání s tímto aparátem spjatých, ačkoli se jedná o zaměstnání charakterem práce blízká tradičním profesím (například provozní pracovníci OPBH a bytových družstev). Předpis pro zpětné překódování těchto změn do původního třímístného kódu je ovšem jednoduchý (viz Dodatek 1).

Použití předkládané československé varianty mezinárodního kódu ISCO v dotazníkovém šetření předpokládá otevřenou otázku „Jaké je Vaše zaměstnání?“ s pokynem, aby respon-

³⁾ Tyto na první pohled nedostatky klasifikace jsou ve skutečnosti jejími přednostmi. Z analytického hlediska je například prolínání formálně kvalifikačních znaků s charakteristikami práce produktem byrokraticko-administrativního přístupu jak k reálným společenským procesům, tak přirozeně k jejich statistické reflexi.

⁴⁾ Jde např. o Treimanovu standardní mezinárodní prestižní škálu [Treiman 1977], jejíž použití by se však pro Československo zřejmě muselo modifikovat. Nabízejí se dvě možnosti. Jednak expertní vytvoření prestižní škály, jednak, což je sice zdlouhavější a pracnější, ale co do výsledku zřejmě kvalitnější, provést za tím účelem speciální výzkum.

⁵⁾ Jak již bylo řečeno, převod kódu ISCO na mezinárodně používané škály (SEI, prestižní Treimanova škála atd.) je zajištěn již z jeho třímístného kódu. Zde anticipujeme potřebu tvorby národních škál, která bude vyžadovat větší detail.

Dodatek 1: Příkazy pro převod československé verze klasifikace ISCO na třímístný kód používaný v mezinárodních komparacích.

```
RECODE ISCO (1230 1250=1211) (1240=1221)(1360 1380=1350)
              (2030 2031 2032=2020) (3100 THRU 3160=3101)
              (3230=3212) (3320 THRU 3380=3399)(5410 THRU 5419=5519)
COMPUTE ISCO3=TRUNC(ISCO/10)
```

dent uvedl co *nejpodrobněji* práci, kterou vykonává, nikoli pouze organizaci, kde je zaměstnán. Zařazování do čtyřmístného kódovacího systému uvedeného v Příloze 1 je po zácviku kodérů poměrně spolehlivé.

3. Klasifikace ISCO a třídní kategorizace EGP

Předpis pro vytvoření kategorizace zachycující jemné horizontální sektorové socioprofesní členění (zemědělství, těžký průmysl atd.) je uveden v Dodatku 2.⁶⁾ Podobným způsobem je možné vytvářet libovolné další kategorizace, přičemž v kombinaci s dalšími znaky (vlastnický sektor, vzdělání, postavení v hierarchii moci nebo řízení, příjem atd.) lze zásadně vždy dospět k požadované kategorizaci nebo škále. Pro sociologické výzkumy v Československu však bude mít podle našeho názoru mimořádný význam převod ISCO na *třídní kategorizaci*. Nechceme zde ožивovat zřejmě nesmrtelné spory stratifikační versus třídní přístup, rozhodnutí je věcí badatele a zejména závisí na řešeném problému.

Třídní přístup má – zejména z naší minulé perspektivy – neobvykle početný okruh zastánců, uživatelů v západní sociologii. Mezi nejvýznamnější představitele patří na jedné straně oceánu E. O. Wright, v evropské, v daném případě empiricky fundovanější škole, jsou čelnými reprezentanty R. Erikson a J. H. Goldthorpe. Zhruba řečeno, třídní přístup je zaměřen na zkoumání vazeb mezi 1) strukturními aspekty ekonomického vývoje, 2) diferenciací individuálních životních šancí a 3) kolektivními, tj. třídními akcemi v politické sféře (volně podle Erikson, Goldthorpe 1988). Vzhledem k očekávanému vývoji v Československu se domníváme, že jde o přístup, který by rozhodně neměl být opomenut.

Téměř výhradně je v evropské škole používán tzv. EGP třídní klasifikace (podle jmen autorů stati Erikson, Goldthorpe, Portocarero 1979). EGP klasifikace je základem tzv. projektu CASMIN (comparative analysis of social mobility in industrial nations), jehož výsledky shrnuté v připravované monografii Eriksona a Goldthorpe budou patřit bezpochyby k mezníkům vývoje výzkumu sociální mobility. EGP klasifikace je odvozena z tzv. Hope-

⁶⁾ Příkazy pro transformace uvedené v dodatcích jsou v programovacím jazyce SPSS, který je dnes nejrozšířenějším nástrojem analýzy dat v sociologii a dalších společenských vědách. Pro ty, kteří nejsou s tímto jazykem obeznámeni a používají jiných prostředků, uvádíme význam příkazů tak, aby si je mohli snadno převést do jiného programovacího jazyka. Příkaz RECODE má syntaxi RECODE (A B = X) (C D = Y) a provádí to, že pro všechny respondenty s hodnotami A nebo B tyto hodnoty změní na hodnotu X, všem respondentům s hodnotami C nebo D přiřadí místo nich hodnotu Y. Příkaz COMPUTE má syntaxi X = A, kde A je již existující proměnná, X je nově definovaná proměnná, která má identické hodnoty s proměnnou A. Smyslem použití tohoto příkazu je uchování staré proměnné a zároveň vytvoření nové proměnné, která může být dále transformována (například příkazem RECODE). Příkaz TRUNC uvedený v transformaci COMPUTE provádí odříznutí všech míst za desetinnou čárkou. Příkazy VAR LABELS a VALUE LABELS přiřazují k proměnným jejich jména, resp. názvy jednotlivých hodnot (kategorií). Příkaz IF má syntaxi IF (A = B) X = Y a provádí to, že proměnné X přiřadí hodnoty proměnné Y, ale pouze za předpokladu, že A = B.

Dodatek 2: Předpis pro transformaci klasifikace ISCO na horizontální (odvětvovou) klasifikaci.

COMPUTE HORIZ=ISCO

RECODE HORIZ

(6003 THRU 6411=1)

(370 380 7002 7003 7008 7111 THRU 7290 9600=2)

(360 7004 7410 THRU 7490=3)

(340 350 7005 8310 8311 8320 THRU 8410 8420 8430 8431

8440 8490 8510 8511 8520 8521 8530 8550 THRU 8611 8737 9601

9820=4)

(320 390 7001 7006 7009 7320 7330 7340 7510 THRU 7800 7920 7940

7950 7960 7990 8020 8030 8110 8120 8190 8200 8801 8802

8910 THRU 8950 8990 THRU 9250 9263 9270 9290 9410 9420 THRU

9498 9720 9730 9750 9990=5)

(220 310 330 7007 8710 8720 8730 8740 9310 9510 THRU 9596 9599

9740=6)

(410 420 430 3590 THRU 3809 9810 9832 THRU 9890=7)

(1805 4100 THRU 4900 5102 THRU 5815 5912 THRU 5993 5997 5999

7910 7921 7930 7941 7961 8010 8011 8031 8111 8312 8411 8432

8491 8512 8522 8540 8622 8624 8731 8738 8803 9262 9311 9396

9411 9412 9597 9710=8)

(1100 1240 1250 1940 2010 THRU 3090 3110 THRU 3114 3510 3520

4000 5002 THRU 5009 6002=9)

(1930 3100 3120 THRU 3420 3910 THRU 3990=10)

(110 THRU 140 210 230 THRU 290 510 THRU 540 810 THRU 920

1210 THRU 1230 1290 THRU 1399 1920 1950 1951 1990=11)

(610 THRU 790 5994=12)

(1410 THRU 1804 1809 1910 8112 8313 8951=13)

(5822 THRU 5899=14)

(9998 9999=SYSMIS)

VAR LABELS HORIZ 'HORIZONTALNI ODVETVOVA KLASIFIKACE'

VALUE LABELS HORIZ 1 'ZEMEDEL' 2 'TEZKY PRUMYSL' 3 'CHEMIC.PRUM'

4 'STROJ,ELEK.PRUM' 5 'OSTAT.PRUM'

6 'STAVEBNICTVI' 7 'DOPRAVA SPOJE'

8 'SLUZBY' 9 'RIZENI' 10 'ADMINISTR.'

11 'VEDA,SKOL,PRAVO' 12 'ZDRAVOT'

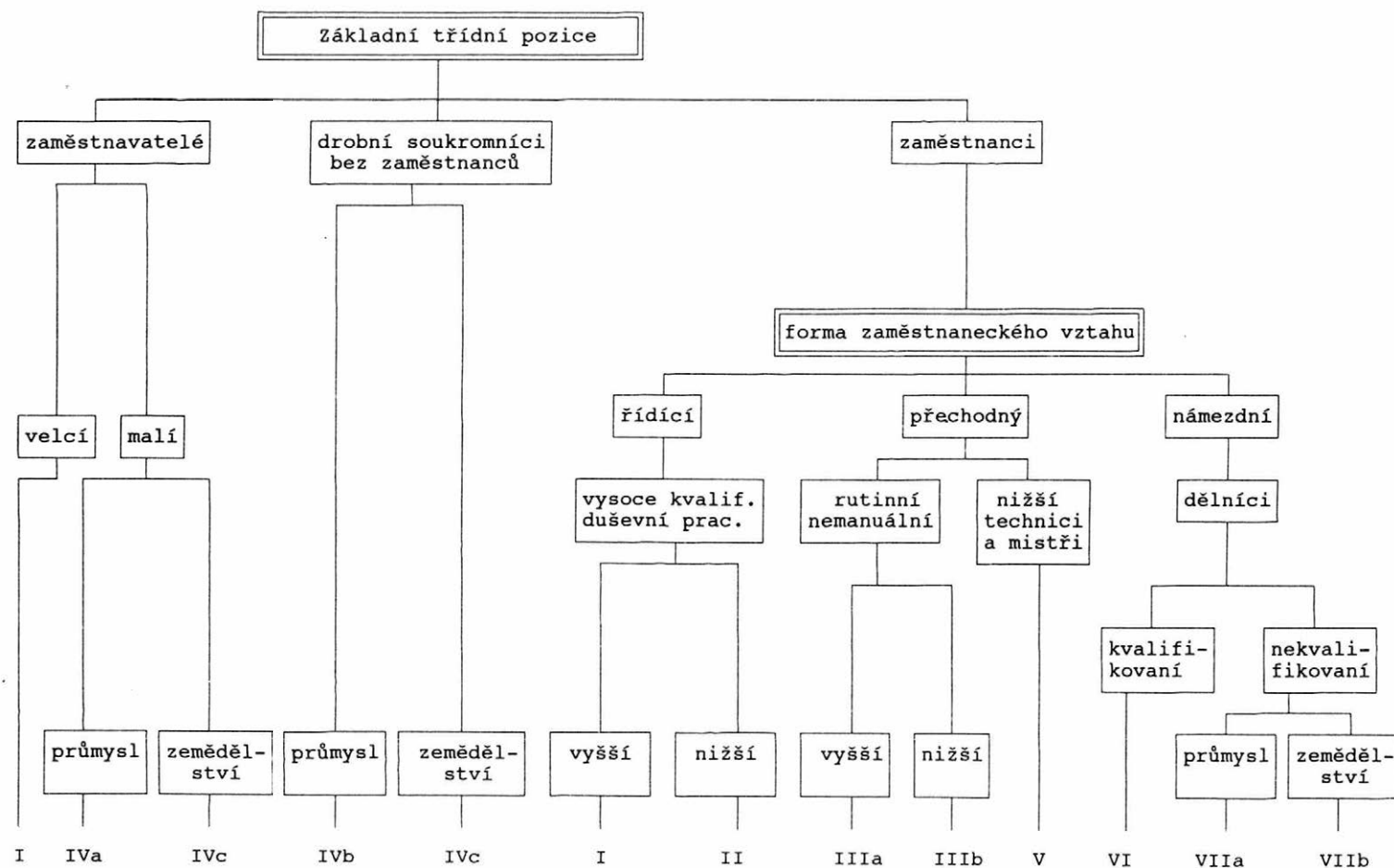
13 'KULTURA' 14 'ARMADA'

Goldthorpovy klasifikace zaměstnání, původně použité ke zpracování Oxford National Occupational Mobility Inquiry z roku 1972 [blíže viz Goldthorpe 1987]. Zde se omezíme na velmi stručný popis klasifikace EGP a základních kritérií, použitých při jejím odvození. Zájemce o hlubší poznání odkazujeme na stati Goldthorpe 1985, Erikson, Goldthorpe 1988 a vynikající monografii Goldthorpe 1987.

Kompletní verzi a verzi se sedmi kategoriemi, která je v sociologických analýzách užívána nejčastěji, zachycuje tabulka 1. Podívejme se z jakého konceptu je toto třídní členění odvozeno. V první řadě jde o zachycení pozice jedince na pracovním trhu a v rámci dělby práce a výroby nebo obecněji, o zachycení *zaměstnaneckých vztahů*, v nichž jsou jedinci začleněni. V tomto ohledu byly principy diferenciací odvozeny jak z klasických zdrojů – Marxe a Webera, tak ovšem byly současně adaptovány takovým způsobem, aby zachytily specifické rysy vyspělých moderních společností, které jsou pro analýzu třídní mobility významné. Přehledně shrnuje tyto principy diferenciací obrázek 1.

Nejvýznamnějším kritérium je kritérium vlastnické, resp. zaměstnanecké pozice. Další kritéria – rozlišení priméru a ostatních sektorů, členění podle kvalifikovanosti, složitosti práce i podle charakteru práce – pro nás nejsou neobvyklá. Relativně novější je diferenciatní princip podle formy zaměstnaneckého vztahu (form of regulation of employment relationship), který je analogií kontroly výrobních prostředků: jde o kontrolu práce, pracovní síly

Obrázek 1: Základní principy odvození EGP klasifikace

[bliže viz Ishida 1988]. Zde vystupují do popředí dva klíčové aspekty: Autorita (authority) – kontrola cizí pracovní síly a autonomie (autonomy) – kontrola vlastní pracovní síly. Jejich kombinací pak vzniká členění na „řídící“ zaměstnanecký vztah, charakterizovaný vysokým stupněm autority i autonomie a z něho plynoucím privilegovaným postavením pokud jde o pracovní a sociální jistoty, perspektivy kariéry i podíl na distribuci zdrojů a výsledků, střední, přechodný zaměstnanecký vztah a „námezdní“ zaměstnanecký vztah, typický pronajímáním vlastní pracovní síly na základě pracovního kontraktu, zaručujícího jen nízkou nebo žádnou míru autority a autonomie a jen (relativně) nízké pracovní a sociální jistoty a podíl na distribuci.

EGP klasifikace byla použita i v některých analýzách za Československo [Gabal 1989, Boguszak 1990] a její použití se výrazně osvědčilo. Rozhodně poskytuje řadu předností oproti doposud používaným sociálně třídním klasifikacím. Jednou z nich je skutečnost, že při konstrukci *nepoužívá* vzdělání jedince, což v analýzách a interpretacích umožňuje důsledně

Dodatek 3: Transformace ISCO klasifikace na třídní kategorizace odvozené od klasifikace EGP.

```
COMMENT ***** TRANSFORMACE PRO EGP10 *****
COMPUTE EGP=ISCO
RECODE EGP
(5896=4)
(0110 THRU 0190 0210 THRU 0290 0410 THRU 0530 0610 THRU 0690
0810 THRU 0840 0900 THRU 0920 1210 THRU 1291 1310 THRU 1313
1410 1510 1593 1610 1620 1630 1632 1710 1720 1730 1920 1950
1951 2010 THRU 2025 2110 2120 2190 3591=1)
(0310 THRU 0390 0540 0710 THRU 0790 841 1100 1320 THRU 1323
1330 1340 THRU 1399 1590 1591 1592 1594 THRU 1599 1631 1633
1639 1740 1750 1790 1801 1802 1804 1910 1930 1940 1990 2026
THRU 2032 3000 THRU 3090 3110 THRU 3114 3160 3510 3804 3805
4000 4210 4310 4410 4420 4430 4900 5002 5003 5009 5812 5823
6002 6011=2)
(1331 1332 1419 1803 3100 3120 THRU 3150 3211 THRU 3420 3520
3590 3601 THRU 3609 3703 3709 3801 THRU 3803 3809 3910 THRU
3990 4220 4320 4511 4512 4513 4514 5202 5204 5321 5322 5323
5325 5815 5822 5824 5825 5912 5913 5919 5992 5993 5997 6003
8950=3)
(4100 5102 5103=4)
(1324 5603 7001 THRU 7009=7)
(5312 5313 5406 5411 5412 5701 THRU 5706 5811 5998 6282 7112
7114 7116 7120 7220 THRU 7250 7270 7530 7710 7731 7734 7760
7780 7910 7920 7921 7930 7961 8010 8011 8030 8031 8110 THRU
8350 8390 THRU 8522 8540 THRU 8622 8710 THRU 8920 8940 8951
9210 THRU 9290 9396 9410 9411 9412 9498 9510 9530 THRU 9560
9596 9601 9820 9832=8)
(1805 1809 3701 3702 4515 4520 5314 5402 THRU 5405 5407 5409
5410 5413 5414 5419 5512 THRU 5602 5606 THRU 5609 5707 5709
5893 5895 5899 5922 5923 5994 4999 6281 6289 6311 7111 7113
7115 7119 7121 7130 7210 7260 7290 7320 7330 7340 7410 THRU
7490 7510 7520 7540 THRU 7620 7720 7730 7732 7740 7750 7770
7790 7800 7940 7941 7950 7960 7990 8020 8360 8530 8624 8930
8990 9010 THRU 9100 9310 9311 9420 9430 9490 9520 9570 9590
9597 9599 9600 THRU 9611 9710 THRU 9750 9810 9833 THRU 9990=9)
(6211 THRU 6279 6292 6299 6329 6411=10)
(6111=11)
(9998 9999=SYSMIS)
VAR LABELS EGP 'CESKOSLOVENSKA VARIANTA EGP10'
VALUE LABELS EGP 1 'VYSSI PROFES.' 2 'NIZS.PROFES' 3 'RUT.NEMAN'
4 'ARMADA' 5 'SAMOST.NEZEM' 6 'MISTR,N.TECH'
7 'KVAL.DEL.' 8 'NEKVAL.DEL' 9 'ZEM.DELNICI.'
10 'SAM.ZEMED'
```

```

COMMENT ***** TRANSFORMACE PRO EGP7 *****
COMPUTE EGP7=EGP
RECODE EGP7 (1=1)(2=2)(3,4=3)(5,6=4)(7=5(8=6)(9,10=7)
VAR LABELS EGP7 'CESKOSLOVENSKA VARIANTA EGP7'
VALUE LABELS EGP7 1 'VYSSI PROFES.' 2 'NIZS.PROFES' 3 'RUT.NEMAN'
                  4 'MISTRI A N.TECH.' 5 'KVAL.DEL' 6 'NEKVAL.DEL'
                  7 'ZEMEDELCI'

COMMENT ***** TRANSFORMACE PRO CLASS *****
COMPUTE ADMA=ISCO
COMPUTE ADMB=ISCO
RECODE ADMA (2010 THRU 2032 2110 THRU 2190=1)(ELSE=SYSMIS).
RECODE ADMB (3000 3010 THRU 3090 3100 THRU 3160 4000 5002
            5003 6002=1)(ELSE=SYSMIS).
COMPUTE CLASS=EGP
RECODE CLASS (1=1)(2=3)(3,4=5)(6=6)(7=7)(8=8)(9,10=9)
IF (ADMA=1)CLASS=2
IF (ADMB=1)CLASS=4
VAR LABELS CLASS 'TRIDA ODVOZENA OF EGP'
VALUE LABELS CLASS 1 'VYSSI PROFES.' 2 'VYSSI RIDICI'
                   3 'NIZSI PROF.' 4 'NIZSI RIDICI'
                   5 'RUT.NEMAN.' 6 'MISTRI,N.TECH'
                   7 'KVAL.DEL.' 8 'NEKVAL.DEL' 9 'ZEMEDELCI'

```

odlišit význam a vliv třídní a vzdělanostní pozice jedince, jakkoliv jsou tyto dva znaky v Československu mimořádně vysoce zkorelovány.

Pro testování několika variant modifikací klasifikace EGP pro Československo jsme vybrali klasifikaci, pro níž je v Dodatku 3 uvedena transformace v jazyce SPSS. Od původní klasifikace se mírně liší v definici třídy V. Pochopitelně pro současné třídní zařazení zůstávají třídy IVA, IVb a IVc prakticky neobsazeny. Naopak pro mnohé analýzy se jako účelné jeví ponechat třídy I a II oddělené. Pro některé analýzy se navíc ukázalo jako výhodné vydělit skupinu řídicích pracovníků (viz klasifikace CLASS6 v Dodatku 3). Ve většině případů však po příslušné transformaci se jako optimální jeví varianta EGP7, rovněž obsažená v předpisu v Dodatku 3.

Dodatek 3 tedy poskytuje následující proměnné EGP, CLASS6, EGP7. V Dodatku 4 uvádíme pro informaci podrobnější popis jednotlivých kategorií.

4. Závěrem

Autoři počítají s tím, že sami budou postupně navrženou klasifikaci průběžně testovat v dalších výzkumech. Budou přitom vděční za jakékoli připomínky, dodatky a návrhy týkající se jak vlastní klasifikace, tak jejího využívání v konstrukci relevantních kategorizací a škál sociálního postavení. Zájemci o zaslání případných změn či dodatků (případně publikace obsahující klasifikaci a instrukce pro kódování), stejně jako autoři připomínek, návrhů a podnětů ke spolupráci, nechtě se obrací přímo na autory (Sociologický ústav ČSAV, Jilská 1, 110 00 Praha 1).

Literatura

- Blau, P. M., Duncan O. D.: *The American Occupational Structure*. New York, Wiley 1967.
 Boguszak, M.: *Transition to Socialism and Intergenerational Class Mobility: The Model of Core Social Fluidity Applied on Czechoslovakia*. In Max Haller, ed. *Class Structure in Europe in Transition*. New York, Sharpe 1990 (v tisku).

- Erikson, Goldthorpe J. H. : *Principles of Occupational Classification into Class schema*. Rukopis, Oxford, Nuffield College 1988 (k dispozici u autorů statí).
- Erikson, R., Goldthorpe, J. H., Portocarero : *Intergenerational Class Mobility in three Western European Societies*. British Journal of Sociology, 1979,30 : 415–441.
- Gabal, I. : *Cultural and Educational Reproduction in Czechoslovakia and the Netherlands*. Prague : Czechoslovak Academy of Sciences, Institute for Philosophy and Sociology, Working Papers, October 1989.
- Goldthorpe, J. H. : *Social Mobility and Class Formation : on the Renewal of a Tradition in Sociological Inquiry*. CASMIN project working paper 1, 1985.
- Goldthorpe, J. H. (in collaboration with C. Llewellyn and C. Payne) (1980, second edition 1987) : *Social Mobility and Class Structure in Modern Britain*. Oxford-Clarendon Press 1987.
- International Standard Classification of Occupations*. Geneva, International Labour Office 1975.
- Ishida, H. : *Class Structure and Status Hierarchies in Contemporary Japan*. Nissan Occasional Paper Series, No. 8, 1988.
- Treiman, Donald J. : *Occupational Prestige in Comparative Perspective*. New York, Academic Press 1977.

Příloha 1: Klasifikace zaměstnání. Československá varianta sociologické aplikace Mezinárodního standardu klasifikace zaměstnání (ISCO).

Hlavní skupiny :

- 0,1 Vědci, výzkumní a vývojoví pracovníci, konstruktéři, technici a duševní pracovníci ve výzkumu, vývoji, ostatní odborníci
- 2 Vedoucí pracovníci státní moci a správy
- 3 Úředníci, referenti, ekonomičtí, hospodářští a provozní pracovníci
- 4 Pracovníci v obchodní síti
- 5 Pracovníci ve službách, policie, obrana (armáda)
- 6 Pracovníci v zemědělství, lesnictví, rybářství apod.
- 7,8,9 Dělníci ve výrobě, dopravě atd.

Podskupiny :

- 01 Vědci ve fyzikálních a příbuzných vědách
- 02 Architekti, projektanti, konstruktéři (výzkum, vývoj)
- 03 Technici, technologové
- 04 Odborný letecký a lodní personál
- 05 Vědci a technici v přírodních vědách
- 06 Lékaři
- 07 Odborný zdravotnický personál
- 08 Statistikové, matematici, systémoví analytici
- 09 Ekonomové (odborníci, specialisté)
- 11 Odborníci v účetnictví a revizi
- 12 Právníci, soudci, advokáti, arbitři
- 13 Učitelé (všechny stupně) a pedagogičtí pracovníci
- 14 Pracovníci náboženských institucí
- 15 Autoři, spisovatelé, novináři, scenáristé, atd.
- 16 Sochaři, malíři, fotografové, kameramani
- 17 Skladatelé a výkonní umělci
- 18 Sportovci a pracovníci ve sportu

- 19 Ostatní odborníci
- 20 Vedoucí pracovníci státní moci a správy
- 21 Řídící pracovníci nejvyšší úrovně
- 30 Vedoucí ekonomičtí a hospodářští pracovníci, vedoucí referenti a vedoucí administrativní pracovníci
- 31 Referenti a ostatní výkonní pracovníci ve státní správě
- 32 Stenografové, sekretářky, písařky, pořizovači dat
- 33 Účetní, hospodářští pracovníci, referenti (mimo státní správu), ekonomičtí pracovníci (střední a nižší úrovně), pokladníci, bankovní úředníci, plánovači, normovači
- 34 Operátoři počítačů
- 35 Vedoucí pracovníci v dopravě a komunikacích
- 36 Provozní pracovníci veřejné dopravy (kromě řidičů)
- 37 Pracovníci distribuce poštovních zásilek
- 38 Pracovníci obsluhující telefony, telegrafy, dálnopy
- 39 Ostatní úředníci a provozní pracovníci
- 40 Řídící pracovníci velkoobchodu a maloobchodu
- 41 Soukromí obchodníci
- 42 Vedoucí obchodů, nákupčí
- 43 Techničtí odborníci a poradci v obchodě, obchodní cestující
- 44 Pracovníci pojišťovnictví a obchodu s nemovitostmi
- 45 Prodavači
- 49 Ostatní pracovníci v obchodě
- 50 Řídící pracovníci ve stravování a ubytovacích službách
- 51 Soukromí vlastníci pracující ve stravování a ubytování
- 52 Provozní, organizační a nižší řídící pracovníci ubytování, stravování, úklidu a služeb
- 53 Kuchaři, číšníci, barmani
- 54 Pokojské a ostatní pracovníci v ubytovacích službách
- 55 Hlídači, vrátní, posluhovači, čističi
- 56 Pracovníci čistíren, prádelen a žehíren
- 57 Holiči, kadeřníci, kosmetici
- 58 Pracovníci ochrany a obrany
- 59 Ostatní
- 60 Řídící, provozní a organizační pracovníci v zemědělství
- 61 Soukromí zemědělci
- 62 Zemědělstí dělníci
- 63 Pracovníci lesního hospodářství
- 64 Rybáři, myslivci
- 70 Mistři
- 71 Dělníci v těžbě a úpravě surovin
- 72 Dělníci v hutích
- 73 Dělníci ve zpracování dřeva a ve výrobě papíru
- 74 Dělníci základní chemické výroby
- 75 Dělníci základní textilní výroby
- 76 Dělníci základního zpracování kůží a kožešin
- 77 Dělníci – zpracovatelé potravinářských výrobků
- 78 Dělníci – zpracovatelé tabáku
- 79 Pracovníci při výrobě oděvů a prádla, čalouníci
- 80 Pracovníci při výrobě obuvi, kožené konfekce a galanterie
- 81 Truhláři a zpracovatelé dřeva
- 82 Kameníci
- 83 Zpracovatelé kovů při ručním a strojním obrábění, nástrojaři
- 84 Mechanici a montéři strojních zařízení, seřizovači
- 85 Výrobci elektrotechnických a elektronických výrobků, elektromontéři, spojovní mechanici

- 86 Elektromechanici a elektromontéři vysílacích stanic a zařízení, zvukaři a promítači
- 87 Instalatéři, klempíři, svářeči, potrubáři a kotláři
- 88 Zlatníci a klenotníci
- 89 Dělníci při výrobě skla, keramiky, porcelánu, cihel
- 90 Zpracovatelé gumy, umělých vláken, plastů
- 91 Dělníci – zpracovatelé papíru a lepenek
- 92 Polygrafové, tiskaři, knihaři a zpracovatelé fotografických a filmových materiálů
- 93 Malíři, natěrači a lakýrníci
- 94 Výrobní dělníci a ostatní zpracovatelé
- 95 Stavební dělníci
- 96 Dělníci při výrobě elektřiny, vody, plynu, tepla a v rozvodu energií
- 97 Dělníci obsluhující stroje pro přepravu materiálu a manipulační dělníci
- 98 Provozní pracovníci dopravy, řidiči
- 99 Ostatní dělníci jinde neklasifikovaní

Čtyřmístný kód:

HLAVNÍ SKUPINA 0 a 1: Vědci, odborníci ve výzkumu a vývoji, technici, ostatní odborníci

0–1 Vědci a odborníci ve fyzikálních a příbuzných vědách

- 0110 Chemici
- 0120 Fyzici
- 0130 Vědci ve fyzikálních vědách ostatních (geofyzika geologie, meteorologie, astronomie, ostatní)
- 0140 Technici ve fyzikálních vědách (kvalifikovaný technický personál vykonávající technické práce spojené s výzkumem)

0–2 Architekti, techničtí inženýři

Poznámka : Jde o výzkumné a vývojové pracovníky, hlavní konstruktéry, návrháře, atd., dominuje vysoce kvalifikovaná tvůrčí práce (výkonná odborná práce viz 0–03)

- 0210 Architekti a plánovači města
- 0220 Projektanti občanských staveb a zařízení (projektanti blíže neurčení, projektanti dopravních a železničních staveb, projektanti ve vodním hospodářství atd.)
- 0230 Výzkumní a vývojoví inženýři v energetice, elektrotechnice a elektronice (inženýři v elektrárnách, energetici, inženýři v telekomunikacích atd.)
- 0240 Projektanti a konstruktéři mechanických zařízení (strojní konstruktéři, konstruktéři mech. motorů, konstruktéři strojů, lodí, letadel, automobilů, atomových zařízení atd.)
- 0250 Inženýři, technologové v chemickém výzkumu a vývoji
- 0260 Metalurgové
- 0270 Výzkumní a vývojoví pracovníci v těžbě kovů a ropy
- 0280 Systémoví inženýři (pro organizaci práce, odborníci na produktivitu a organizaci práce)
- 0290 Odborníci a inženýři nezařazení jinde (technologové výroby skla a keramiky, inženýři technologií aplikovaných v zemědělství, inženýři ve výzkumu potravinářské výroby, odborníci na řízení a kontrolu dopravy atd.)

0–3 Technici a techničtí pracovníci, technologové

Poznámka : Jedná se o pracovníky, u nichž dominuje samostatná práce zpravidla pod vedením odborníků ve skupině 02 (vysoce kvalifikovaná tvůrčí práce viz 0–02)

- 0310 Kartografové, zeměměřiči (odborní kartografové blíže neurčení, odborní geografové, atd.)
- 0320 Kresliči, rýsovači (kresliči mechanických zřízení, kresliči a rýsovači ve stavebnictví a architektuře kartografičtí kresliči, techničtí ilustrátoři, litografové, atd.)
- 0330 Technici ve stavebnictví
- 0340 Technici v elektrotechnice a elektronice
- 0350 Technici strojaři (technici motorů, technici v letectví, technici ostatních technických zařízení)
- 0360 Chemičtí technici, odborní laboranti
- 0370 Technici v metalurgii
- 0380 Technici v hornictví (důlní technici)
- 0390 Ostatní technici

0-4 *Letecký a lodní personál (odborný)*

- 0410 Piloti, navigátoři a letečtí inženýři
- 0420 Lodní personál a lodní důstojníci (kapitáni lodí, navigátoři atd.)
- 0430 Lodní inženýři

0-5 *Přírodní vědci, odborníci a technici v přírodních vědách*

- 0510 Biologové, zoologové, botanici
- 0520 Bakteriologové, farmakologové, anatomové, biochemici, fyziologové, lékařští patologové, veterinární patologové
- 0530 Agronomové (pokud pracují přímo v zemědělské výrobě, jsou klasifikováni jako 6011 !)
- 0540 Technici a laboranti v přírodních vědách (pracující zpravidla pod vedením vědců a výzkumníků uvedených pod 051 až 053) příprava preparátů, příprava a obsluha přístrojů, vyhodnocování experimentů, atd.

0-6 *Lékaři, dentisté, veterináři, magistři*

- 0610 Lékaři (všeobecný lékař, chirurg, specializovaný lékař atd.) kromě zubních lékařů, dentistů
- 0630 Zubní lékaři – dentisté
- 0650 Veterináři
- 0670 Farmaceuti
- 0680 Magistři v lékárně
- 0690 Hygienici

0-7 *Odborný personál ve zdravotnictví*

Poznámka : Pozor ! Pomocný zdravotnický personál (nekvalifikovaná práce) viz 5994 !

- 0710 Sestry (všeobecná sestra, specializovaná sestra, dětská sestra, dietní sestra atd.)
- 0711 Lékařští laboranti
- 0720 Ošetřovatelky
- 0730 Porodní asistentky
- 0750 Optikové – laboranti
- 0760 Rehabilitační pracovníci
- 0770 Technici u rentgenu
- 0790 Ostatní (ortopedický technik, zubní laborant lékárenský laborant atd.)

0-8 *Statistikové, matematici, systémoví analytici*

- 0810 Statistikové
- 0820 Matematikové

- 0830 Systémoví analytici
- 0840 Programátoři
- 0841 Ostatní technici v matematice a statistice

0-9 *Ekonomové – vědci, odborníci a špičkoví specialisté v ekonomické analýze*

Pozor: Ekonomičtí pracovníci (vedoucí i řadoví) střední a nižší úrovně (ekonomové plánovači, účetní, atd.) jsou klasifikováni v rámci administrativních pracovníků a úředníků, tj. ve skupině 3-3.

- 0901 Ekonomové – vědeckí pracovníci
- 0902 Ekonomové – specialisté, experti

1-1 *Odborníci na účetnictví a revizi*

- 1100 Hlavní (vedoucí) účetní, revizoři

1-2 *Právníci, soudci, advokáti a arbitři*

- 1210 Advokáti
- 1220 Soudci
- 1230 Notáři
- 1240 Prokurátoři
- 1250 Státní arbitři
- 1290 Ostatní – jinde neklasifikováni (zejména podnikoví právníci)
- 1291 Právní čekatelé (koncipienti)

1-3 *Učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci*

- 1310 Učitelé na univerzitách a vysokých školách jinak nespecifikováni
- 1311 Profesori vysokých škol
- 1312 Docenti vysokých škol
- 1313 Asistenti na vysokých školách
- 1320 Ředitelé středních škol a středních odb. učilišť
- 1321 Učitelé na středních školách
- 1322 Učitelé na středních uměleckých a umělecko průmyslových školách
- 1323 Učitelé a instruktoři na odborných učilištích
- 1324 Mistři odborného výcviku na středních odb. učilištích
- 1330 Učitelé a ředitelé na základních školách
- 1331 Vychovatelé v družinách, vedoucí pionýrů atd.
- 1332 Vychovatelé v internátech a domovech mládeže
- 1340 Učitelé a ředitelé v mateřských školách
- 1350 Učitelé specializovaných škol pro mládež vyžadující zvláštní péči (pro děti s vadami sluchu, zraku atd.)
- 1360 Učitelé pomocných a zvláštních škol a zvláštních odb. učilišť
- 1380 Učitelé lidových škol umění a jazykových škol
- 1390 Ostatní pedagogičtí pracovníci (pracovníci pedagogicko-psychologických poraden – POZOR: psychologové do 1920!)
- 1391 Školní inspektori VŠ a středních škol
- 1392 Školní inspektori základních škol
- 1399 Učitelé a pedagogové blíže nespecifikováni

1-4 *Pracovníci náboženských institucí*

- 1410 Kněží, biskupové, apoštolští administrátoři, duchovní správcové, kanovníci
- 1419 Ostatní pracovníci církevních společností

1-5 *Autoři, spisovatelé, novináři, scenáristé atd.*

- 1510 Spisovatelé, autoři, kritikové
- 1590 Novináři blíže neurčení
- 1591 Novináři v novinách a časopisech
- 1592 Reportéři a žurnalisté v televizi a rozhlasu
- 1593 Scenaristé, dramaturgové
- 1594 Knižní editoři (redaktoři nakladatelství)
- 1595 Reklamní pracovníci
- 1596 Ekonomičtí, kulturní, političtí, atd. redaktoři
- 1597 Techničtí spisovatelé – popularizátoři
- 1599 Ostatní

1-6 *Sochaři, malíři, fotografové, výtvarníci*

- 1610 Sochaři, malíři, umělečtí restaurátoři
- 1620 Designéři, návrháři, komerční umělci, výtvarníci (dekoratéri interiérů, návrháři oděvů, nábytku, obecně design)
- 1630 Fotografové a kameramani blíže neurčení
- 1631 Fotograf portrétista, komerční fotograf a fotograf-novinář
- 1632 Filmový a televizní kameraman
- 1633 Operátor filmové a televizní kamery
- 1639 Ostatní

1-7 *Skladatelé a výkonní umělci*

- 1710 Skladatelé, hudebníci a zpěváci (skladatelé, dirigenti, instrumentalisté, zpěváci atd.)
- 1720 Choreografové a tanečníci
- 1730 Herci, divadelní režiséři, divadelní vypravěči atd.
- 1740 Produkční (divadelní, filmové, televizní atd.)
- 1750 Cirkusoví umělci
- 1790 Ostatní

1-8 *Sportovci a pracovníci ve sportu*

- 1801 Profesionální sportovci
- 1802 Trenéři
- 1803 Placení funkcionáři ČSTV (tajemníci sport. svazů a tělovýchovných jednot atd.)
- 1804 Organizační, realizační, techničtí a servisní pracovníci sportovních týmů, maséři
- 1805 Správci a zaměstnanci stadiónů, tělovýchovných zařízení, plavčíci apod.
- 1809 Ostatní

1-9 *Ostatní odborníci*

- 1910 Knihovníci, archiváři, kurátoři galérií a muzeí (POZOR: řadoví knihovníci a archiváři viz 3950!)
- 1920 Sociologové, psychologové, antropologové, sociální geografové, historici, archeologové, političtí vědci, uměnovědci atd.

- 1930 Sociální pracovníci (sociální pracovníci ve zdravotnických zařízeních, na národních výborech atd.)
- 1940 Personalisté, poradci, lektori, propagandisté
- 1950 Filologové a jazykovědci
- 1951 Tlumočníci a překladatelé.
- 1990 Vědci a odborníci v blíže neurčeném oboru, ostatní

HLAVNÍ SKUPINA 2: Vedoucí a řídící pracovníci státní moci a správy a vedoucí a řídící pracovníci hospodářských, výrobních i nevýrobních organizací

2-0 Vedoucí pracovníci státní moci a správy

Poznámka: Pracovníci této skupiny zaujímají *rozhodující a řídící* pozice ve státní moci, státní správě a sféře řízení, přičemž *političtí pracovníci* jsou pod 2010. Ostatní pracovníci na úseku státní správy, podřízení pracovníkům této skupiny, jsou klasifikováni ve skupině 3-1, vedoucí pracovníci (ředitelé, náměstci) výrobních i nevýrobních podniků a organizací jsou klasifikováni ve skupině 2-1, pracovníci justice, soudů, prokuratury atd. ve skupině 1-2, pracovníci bezpečnosti ve skupině 5-8.

- 2010 Pracovníci *politických* organizací, politických stran a jiných společenských organizací ve vedoucích funkcích (pokud jsou v nich pouze zaměstnání, ale povaha jejich práce odpovídá jiné odborné profesi – např. právník, jsou klasifikováni podle ní)
- 2020 Členové vlád, ministři a jejich náměstci, vedoucí odborů ministerstev
- 2021 Pracovníci čs. zastupitelských úřadů v cizině
- 2022 Vedoucí pracovníci Výboru lidové kontroly
- 2023 Hlavní architekti a jejich náměstci
- 2024 Krajsí a okresní hygienici
- 2025 Generální prokurátoři a jejich náměstci, krajsí prokurátoři
- 2026 Dlouhodobě uvolnění funkcionáři (tj. *placení*) – poslanci od úrovně nejvyšších zastupitelských sborů do úrovně *okresních* národních výborů včetně: předsedové, místopředsedové, tajemníci, vedoucí odborů
- 2030 Vedoucí oddělení ministerstev a jim na roveň postavených centrálních orgánů
- 2031 Dlouhodobě uvolnění funkcionáři na úrovni měst a střediskových obcí – předseda, tajemníci
- 2032 Vedoucí oddělení krajských a okresních národních výborů

2-1 Řídící pracovníci

Poznámka: Tato skupina obsahuje ty pracovníky, jejichž hlavní náplní práce je řízení organizací nebo jednoho či více oddělení těchto organizací. **NEOBSAHUJE** ovšem vedoucí pracovníky v obchodech (viz kategorie 4.0 a 4.1), službách (viz kategorie 5.0 a 5.10 a řídící pracovníky zemědělských podniků a družstev (kategorie 6.0 a 6.1). Pozor, například ředitel nebo náměstek ředitele obchodní organizace (například KOOSPOL atd.) nebo ředitel obchodního domu patří do této skupiny, zatímco vedoucí prodejny, restaurace či hotelu patří do jiných skupin, které jsou definovány níže (4 a 5). Stejně tak do této skupiny **NEPATŘÍ** vedoucí řídící pracovníci ve sférách státní moci a správy uvedených pod kódy 2010 až 2032.

- 2110 Generální ředitelé, ředitelé podniků, kulturních, vědeckých, zdravotnických a velkých obchodních organizací.
- 2120 Náměstkové ředitelů pro výrobu (techničtí náměstkové)
- 2190 Ostatní náměstkové (náměstek pro výzkum a vývoj, obchodní náměstek, náměstek pro organizaci a personální záležitosti, ekonomický náměstek atd.).

HLAVNÍ SKUPINA 3: Úředníci, ekonomičtí pracovníci a provozní pracovníci

3–0 Vedoucí ekonomičtí a hospodářští pracovníci, vedoucí referenti a vedoucí administrativní pracovníci

Poznámka: Pracovníci, kteří jako hlavní náplň svojí práce mají organizování, dohled a kontrolu práce a denních úkolů referentů, úředníků, provozních a administrativních pracovníků. POZOR: Řídící pracovníci v dopravě viz 4–0, ve stravování a ubytování viz 5–9.

- 3000 Vedoucí administrativní nebo ekonomický pracovník bez další specifikace
- 3010 Vedoucí pracovníci ekonomických a hospodářských útvarů (vedoucí ekonom, vedoucí úseku, vedoucí plánovač atd.)
- 3020 Vedoucí pracovníci na úseku PAM a vedoucí účetní
- 3030 Vedoucí sekretariátu
- 3040 Vedoucí útvarů kádrové a personální práce
- 3090 Vedoucí či řídící pracovníci bez bližšího určení (nikoli ve státní moci a správě. viz 2–0, 3–1)

3–1 Výkonní pracovníci a referenti ve státní správě

Poznámka: Tito pracovníci mají v náplni své práce převážně uskutečňování a prosazování práv, pravidel a zákonů, a to pod vedením vedoucích pracovníků státní správy (viz 2010 až 2032). Patří sem zejména referenti ministerstev, národních výborů, pracovníci státních inspekcí, úřadů sociálního zabezpečení, celníci atd.). Nepatří sem referenti výrobních podniků a organizací, které přímo nepatří do hierarchie státní správy a moci. Referenti těchto podniků jsou klasifikováni v rámci skupiny 3–3. POZOR! Sekretářky (asistentky) všeho druhu a ze všech organizací jsou klasifikovány společně pod 3230.

- 3100 Referent bez udání další specifikace a organizace
- 3110 Samostatný odborný referent – bez uvedení organizace
- 3111 Samostatný odborný referent – národní výbory
- 3112 Samostatný odborný referent – OPBH a byt. družstva
- 3113 Samostatný odborný referent – politické org.
- 3114 Samostatný odborný referent – jinde ve stát. správě
- 3120 Odborný referent – bez uvedení organizace
- 3121 Odborný referent – národní výbory
- 3122 Odborný referent – OPBH a byt. družstva
- 3123 Odborný referent – politické org.
- 3124 Odborný referent – jinde ve stát. správě
- 3130 Samostatný referent – bez uvedení organizace
- 3131 Samostatný referent – národní výbory
- 3132 Samostatný referent – OPBH a byt. družstva
- 3133 Samostatný referent – politické org.
- 3134 Samostatný referent – jinde ve stát. správě
- 3140 Referent – bez uvedení organizace
- 3140 Referent – národní výbory
- 3142 Referent – OPBH a byt. družstva
- 3143 Referent – politické org.
- 3144 Referent – jinde ve stát. správě
- 3150 Celníci
- 3160 Pracovník obchodní inspekce

3–2 Stenografové, písařky, sekretářky, asistentky, pořizovači dat

- 3211 Stenografové, zapisovači
- 3212 Písařky

3213 Obsluha dálkopisů (mimo pošty a telegraf. stanice)

3220 Pořizovači dat (děrovači/ky)

3230 Sekretářky, asistentky

3-3 Účetní, řadoví ekonomičtí a hospodářští pracovníci, pokladníci a bankovní úředníci

3310 Účetní, pokladníci a řadoví ekonomičtí pracovníci (referenti) bez další specifikace

3311 Účetní, mzdová účetní, fakturantka

3312 Pracovníci u bankovních přepážek, pokladníci v bankách, směnárnách a spotřebitelkách

3313 Pracovníci u přepážek pojišťoven (bez odborných pracovníků pojišťoven, znalců atd. – viz 4410)

3320 Referenti na úseku financí, nákladů a cen

3330 Referenti na úseku kontroly, inspekce a revize, kontrolori

3340 Referenti na úseku práce a mezd (mimo účetních)

3350 Referenti kádrových a personálních oddělení

3360 Plánovači (nikoli vedoucí) a normovači

3370 Referenti na úseku zásobování

3380 Hospodáři, hospodářky škol a jídelen

3390 Ostatní řadoví ekonomičtí pracovníci a referenti organizací a podniků mimo státní správu

3399 Úředník bez bližšího zařazení, technickohospodářský nebo technickoekonomický pracovník nezařaditelný jinde

3-4 Operátoři výpočetních strojů a počítačů

3410 Operátoři účetnických strojů

3420 Operátoři sálových počítačů

3-5 Vedoucí pracovníci v dopravě a spojích

3510 Vedoucí pracovníci železničních nádraží, přístavů a letišť

3520 Vedoucí pošt

3590 Ostatní (vlakový dispečer, dispečer městské dopravy, revizoři, výpravčí)

3591 Dispečer leteckého provozu

3-6 Provozní pracovníci veřejné dopravy (kromě řidičů)

Poznámka: Řidiči městské dopravy jsou klasifikováni ve skupině 9-8

3601 Obsluha vlaků (průvodčí, obsluha lůžkových vozů, obsluha jídelních vozů atd.)

3602 Průvodčí v městské hromadné dopravě

3603 Průvodčí v dálkové dopravě (autobusy)

3609 Ostatní provozní pracovníci veřejné dopravy

3-7 Pracovníci v distribuci poštovních zásilek

3701 Třidiči poštovních zásilek

3702 Poštovní doručovatelé

3703 Pracovníci u poštovních přepážek

3709 Ostatní

3-8 Pracovníci obsluhující telefony a telegrafy

3801 Operátoři telefonních ústředí

3802 Obsluhující personál rádiového spojení

- 3803 Obsluhující telegrafů
- 3804 Lodní telegrafisté
- 3805 Letečtí telegrafisté
- 3809 Ostatní

3-9 *Ostatní úředníci a provozní pracovníci*

- 3910 Úředníci a provozní pracovníci ve skladech, skladníci
- 3920 Zásobovači výroby
- 3930 Recepční hotelů
- 3940 Úředníci cestovních kanceláří
- 3950 Řadoví knihovníci, archiváři
- 3990 Ostatní (kódovači, korektoři atd.)

HLAVNÍ SKUPINA 4: Pracovníci v obchodě (obchodní síť)

Poznámka: Pracovníci v této skupině se přímo zabývají nákupem a prodejem zboží (a některých speciálních služeb), a to jak v rámci velkoobchodu, tak maloobchodu.

4-0 *Řídící pracovníci velkoobchodu a maloobchodu*

- 4000 Řídící pracovníci vyšší úrovně (hlavní zásobovači a nákupčí, vedoucí sektorů v PRIORU a velkých obchodních domech atd.)

4-1 *Soukromí obchodníci*

- 4100 Vlastník obchodu sám prodávající

4-2 *Vedoucí obchodů a nákupčí*

- 4210 Vedoucí obchodů
- 4220 Nákupčí (obchodní agent, nákupčí)

4-3 *Techničtí odborníci v obchodě, obchodní cestující a obchodní agenti výrobců*

- 4310 Technický poradce (v obchodě s velkými a technicky náročnými zařízeními)
- 4320 Obchodní cestující, obchodní agent výrobce

4-4 *Obchodníci v pojišťovnictví, v oblasti nemovitostí atd.*

- 4410 Odborní pracovníci pojišťoven (mimo řadové referenty a pracovníky u přepážek)
- 4420 Pracovníci obchodních služeb (reklama atd.)
- 4430 Aukcionáři, odhadci aukčních síní

4-5 *Prodáváči*

- 4511 Prodáváči, pomocníci v prodejnách
- 4512 Aranžéři
- 4513 Manekýni–manekýnky
- 4514 Pokladní v samoobsluze
- 4515 Skladníci v obchodní síti (ostatní skladníci 3910)
- 4520 Pouliční prodáváči, kameloti atd.

4-9 *Ostatní pracovníci v obchodě*

4900 Odhadci, zbožíznalci

HLAVNÍ SKUPINA 5: Pracovníci ve službách

5-0 *Řídící pracovníci stravování a ubytování*

Poznámka: Pracovníci v této skupině plánují, organizují, koordinují a řídí stravovací a ubytovací služby v hotelech, restauracích a odborných zařízeních

5002 Řídící pracovníci v hotelech a ubytovacích zařízeních, včetně jejich stravovacích zařízení

5003 Řídící pracovníci restauračních a dalších veřejných stravovacích zařízení

5009 Ostatní řídící pracovníci stravování a ubytování

5-1 *Soukromí vlastníci pracující ve stravování a ubytování*

5102 Vlastník hotelu, penzionu či jiného ubytovacího zařízení sám pracující

5103 Vlastník restaurace, kavárny, baru, vinárny apod. sám pracující

5-2 *Provozní, organizační a nižší řídící pracovníci ubytování, stravování, úklidu a služeb*

Poznámka: Pracovníci v této skupině organizují, zařizují a dohlížejí nad pomocnými a úklidovými pracemi v hotelech, nemocnicích, úřadech apod.

5202 Provozně organizační, technický, ekonomický či nižší řídící pracovník hotelu nebo jiného ubytovacího zařízení

5204 Provozně organizační, technický, ekonomický či nižší řídící pracovník (zásobovač) stravovacích zařízení

5-3 *Kuchaři, číšníci, barmani*

5-31 *Kuchaři*

5312 Vrchní kuchař

5313 Kuchař

5314 Pomocná síla v kuchyni, restauraci, jídelně

5-32 *Číšníci a barmani*

5321 Číšník či servírka blíže neurčení

5322 Vrchní číšník

5323 Číšník ve vybraných restauracích a vinárnách vyšší cenové skupiny

5325 Barman

5-4 *Pokojské, služby a další pracovníci služeb v ubytování, pro domácnost či osobních služeb, pracovníci bytového hospodářství*

Pozor: Pracovníci bytového hospodářství uvádějící odbornou profesi (například instalatér, topenář, zedník atd.) jsou klasifikováni jinde (skupiny 87, 93 a 95). Stejně tak sem nepatří referenti (ti jsou v kategorii 3-1)

- 5402 Služebná
- 5403 Chůva
- 5404 Hotelový vrátný či poslíček
- 5405 Pokojská
- 5406 Lodní stevard
- 5407 Garderobiérka, šatnářka
- 5409 Ostatní služebné
- 5410 Provozní pracovníci bytového hospodářství jinak nespecifikovaní
- 5411 Provozní technik OPBH nebo byt. družstva
- 5412 Údržbář OPBH nebo byt. družstva
- 5413 Správce budovy OPBH nebo byt. družstva
- 5414 Topič blokové kotelny
- 5419 Ostatní pracovníci OPBH nebo bytového družstva nezařazení jinde

5-5 *Hlídači budov, vrátní, posluhovači, čističi*

5-51 *Vrátní a hlídači*

- 5512 Vrátný
- 5513 Školník, domovník, správce
- 5514 Kostelník
- 5519 Ostatní vrátní a hlídači

5-52 *Čističi, uklízečky, popeláři*

- 5522 Uklízečka
- 5523 Čistič oken (nikoli výškových budov, viz 9-59)
- 5524 Kominíci
- 5525 Popeláři
- 5529 Ostatní čističi a uklízeči

5-6 *Pracovníci čistíren, prádelen a žehlíren*

- 5601 Prádelna
- 5602 Pracovnice mechanizované či automatizované prádelny nebo chemické čistírny
- 5603 Vedoucí pracovníci čistíren, prádelen a žehlíren – vedoucí směny, sběrní
- 5606 Pracovník u mechanizovaného žehlení (mandl)
- 5607 Pracovník ručního žehlení, žehlíř
- 5609 Ostatní

5-7 *Holiči, kadeřníci, kosmetici*

- 5701 Vedoucí provozoven holičství, kadeřnictví, pedikury atd.
- 5702 Ženský kadeřník(ice)
- 5703 Holič, pánský kadeřník
- 5704 Kosmetička
- 5705 Manikýrka
- 5706 Maskér (divadlo, film, televize)
- 5707 Lázeňský, lázeňská
- 5709 Ostatní

5-8 *Pracovníci ochrany a ostrahy*

5-81 *Požárníci*

5811 Požárník

5812 Požárník specialista (prevence, letectví apod.)

5815 Pracovník inspekce státní požární ochrany

5-82 *Požárníci bezpečnostních orgánů*

5822 Pracovník bezpečnosti s nedůstojnickou hodností

5823 Důstojník bezpečnosti

5824 Kategorie „Státní zaměstnanec“

5825 Pracovník ozbrojené ochrany železnic

5-89 *Ostatní pracovníci ochrany a ostrahy*

5893 Pracovníci nápravné výchovy (vězeňské strážce)

5895 Pracovníci závodních stráží a lidových milicí

5896 Armáda

5899 Ostatní

5-9 *Ostatní pracovníci ve službách*

5-91 *Průvodci*

5912 Průvodce turistických zájezdů

5913 Průvodce po historických a kulturních památkách

5919 Ostatní

5-92 *Pracovníci pohřební služby*

5922 Pracovník pohřební služby

5923 Balzámér

5-99 *Ostatní pracovníci ve službách včetně pomocných zdravotnických pracovníků*

5992 Pracovník sázkových kanceláří

5993 Krupíér

5994 Pomocný zdravotnický pracovník (sanitář, instrumentář, desinfektor apod.)

5997 Letečtí stevardi (letušky)

5998 Provozní pracovníci v kulturních zařízeních (promítač, stavěč scény-kulisák, inspektor hlediště atd.)

5999 Ostatní

HLAVNÍ SKUPINA 6: Pracovníci v zemědělství, lesnictví, rybářství apod.

6-0 *Řídicí, provozní, organizační a odborní pracovníci v zemědělství, lesnictví, rybářství*

Poznámka : Pracovníci v této skupině plánují, řídí, organizují a kontrolují pracovní činnosti v zemědělských podnicích, státních statcích a zemědělských družstvech, resp. vykonávají odborné, kvalifikované, specializované práce.

- 6002 Vedoucí a řídící pracovníci zemědělských, lesních a rybářských podniků, závodů či družstev
- 6003 Provozní a organizační pracovníci zemědělských, lesních a rybářských podniků, závodů či družstev
- 6011 Odborní pracovníci a technici zemědělských, lesních a rybářských podniků, závodů či družstev (agronomové, šlechtitelé, zootechnici apod.)

6-1 *Soukromí zemědělci*

- 6111 Soukromý zemědělec

6-2 *Zemědělstí dělníci*

- 6211 Zemědělský dělník, pomocník (blíže neurčen)
- 6221 Dělník polní rostlinné výroby
- 6231 Ovocnáři, sadaři, vinaři, chmelaři apod.
- 6241 Dělník živočišné výroby (blíže neurčen)
- 6242 Chovatel skotu, prasat
- 6243 Chovatel ovcí
- 6244 Chovatel koní
- 6245 Chovatel kožešinových zvířat
- 6249 Ostatní
- 6251 Dělník výroby mléka (blíže neurčen), dojička
- 6252 Pracovník ošetření, skladování, přepravy mléka
- 6261 Chovatel drůbeže
- 6272 Pěstitel zeleniny
- 6273 Pěstitel ve školce
- 6274 Zahradník
- 6279 Ostatní

6-28 *Zemědělstí mechanizátoři a opravátoři*

- 6281 Traktoristé, kombajnéri apod.
- 6282 Mechanizátor a opravář zemědělských strojů
- 6289 Ostatní

6-29 *Ostatní*

- 6292 Včelaři
- 6299 Ostatní

6-3 *Pracovníci lesního hospodářství*

- 6311 Těžaři (dřevorubci)
- 6329 Ostatní lesní dělníci

6-4 *Rybářství dělníci*

- 6411 Rybářští dělníci

HLAVNÍ SKUPINA 7/8/9: Pracovníci materiální výroby, dopravy, stavebnictví, opravárenství a servisních služeb

7-0 Mistři, provozní a organizační pracovníci materiální výroby

Poznámka : Tato skupina obsahuje pracovníky, kteří řídí, organizují, kontrolují, přidělují apod. práci ve výrobních podnicích či družstvech, na stavbách apod., přičemž sami podléhají příkazům vyšších řídicích pracovníků (skupina 2-1 a 3-0).

- 7001 Mistři, provozní a organizační pracovníci blíže neurčení
- 7002 Mistři, provozní a organizační pracovníci v těžbě surovin (doly, lomy, vrty apod.)
- 7003 Mistři, provozní a organizační pracovníci hutní výroby
- 7004 Mistři, provozní a organizační pracovníci chemické výroby
- 7005 Mistři, provozní a organizační pracovníci strojírenství, elektrotechnické a elektronické výroby
- 7006 Mistři, provozní a organizační pracovníci lehkého, spotřebního a potravinářského průmyslu
- 7007 Mistři, provozní a organizační pracovníci stavebnictví (včetně stavbyvedoucích)
- 7008 Mistři, provozní a organizační pracovníci výroby a rozvodu elektřiny, vody a plynu
- 7009 Mistři, provozní a organizační pracovníci ostatní

7-1 Dělníci při těžbě a úpravě surovin

7-11 Horníci, rubači, lamači apod.

- 7111 Horník, rubač, lamač v hlubinném dolu
- 7112 Strojníci razících, těžních, dopravních strojů v hlubinných dolech
- 7113 Horník, rubač, lamač v povrchové těžbě
- 7114 Strojníci razících, těžních, dopravních strojů v povrchové těžbě
- 7115 Obsluhy těžebních zařízení v povrchové těžbě (rypadla, pásové zakladače atd.)
- 7116 Střelní mistr
- 7119 Ostatní

7-12 Dělníci zpracování nerostných surovin

- 7120 Strojníci při třídění, zpracování a úpravě nerostných surovin
- 7112 Ostatní dělníci zpracování nerostných surovin

7-13 Dělníci geologického a hydrologického průzkumu a těžaři

- 7130 Dělníci geologického a hydrologického průzkumu a těžaři

7-2 Dělníci v hutích

- 7210 Dělníci při úpravě rud a přípravě vsázky, pecaři
- 7220 Valčíři
- 7230 Taviči
- 7240 Slévači
- 7250 Jádraři, tvářeči
- 7260 Upravovači výrobků v druhovýrobě
- 7270 Tažci profilů, trubek a drátů, lisaři
- 7290 Ostatní

7-3 *Dělníci základní dřevovýroby a papíru*

- 7320 Výrobci dřevařských polotovarů (dělníci na pilách, impregnátoři – ale lesní dělníci viz 6-3)
- 7330 Výrobci celulózy
- 7340 Výrobci papíru

7-4 *Dělníci základní chemické výroby*

- 7410 Drtiči, míchači, mísiči
- 7420 Dělníci tepelného chemického zpracování
- 7430 Dělníci u filtračních a separačních zařízení
- 7440 Dělníci u destilačních a reaktorových zařízení
- 7450 Dělníci při zpracování ropy
- 7490 Ostatní

7-5 *Dělníci základní textilní výroby*

- 7510 Přípraváři vláken (vlny, bavlny, lnu apod.)
- 7520 Přadláci a navíječi
- 7530 Vzorkovači a seřizovači tkalcovských a pletacích strojů
- 7540 Tkalci (ruční i na strojích)
- 7550 Pletaři
- 7560 Běliči, barvíři a úpraváři textilií (tiskaři)
- 7590 Ostatní

7-6 *Dělníci základního zpracování kůží a kožešin*

- 7610 Koželuzi
- 7620 Vydělávači a úpraváři kožešin

7-7 *Dělníci – zpracovatelé potravinářských výrobků*

- 7710 Mlynáři a těstovináři
- 7720 Dělníci v cukrovarnické výrobě – cukrovarníci
- 7730 Zpracovatelé masa a drůbeže
- 7731 Řezníci (ne prodavači – viz 4-5)
- 7732 Dělníci na jatkách – porážeci
- 7734 Uzenáři
- 7740 Dělníci při tepelném, mrazírenském, konzervačním a sterilizačním zpracování potravin
- 7750 Mlékáři, sýraři (ne prodavači – viz 4-5, ne dojičky – viz 6251)
- 7760 Pekaři, pečiváři, cukrovinkáři, cukráři (ne prodavači – viz 4-5)
- 7770 Zpracovatelé čaje, kávy a kakaa
- 7780 Zpracovatelé piva, vína, lihu a nealkoholických nápojů
- 7790 Ostatní zpracovatelé potravinářských výrobků

7-8 *Dělníci – zpracovatelé tabáku*

- 7800 Zpracovatelé tabáku a tabákových výrobků

7-9 *Pracovníci při výrobě oděvů a prádla, čalouníci*

Poznámka: Oděvní návrháři jsou klasifikováni jako 1620

7910 Krejčí a švadleny (kromě šiček a švadlen ve výrobě)
 7920 Kožešníci a šičky kožešin ve výrobě
 7921 Kožešníci a šičky kožešin ve službách pro obyvatelstvo
 7930 Modistky, kloboučníci
 7940 Pracovníci přípravy střihů a střihači ve výrobě
 7941 Pracovníci přípravy střihů a střihači ve službách pro obyvatelstvo
 7950 Šičky, vyšivačky, švadleny ve výrobě
 7960 Čalouníci ve výrobě
 7961 Čalouníci ve službách pro obyvatelstvo
 7990 Ostatní pracovníci při výrobě oděvů a prádla a zpracovatelé textilu

8-0 *Pracovníci při výrobě obuvi a kožené technické konfekce a galanterie*

8010 Obuvníci (bez strojní, pásové výroby)
 8011 Opraváři obuvi
 8020 Strojní obuvníci (vysekávači, svrškaři, šičky apod.)
 8030 Brašnáři, sedláři, rukavičkáři a ostatní výrobci kožené konfekce a galanterie ve výrobě
 8031 Brašnáři, sedláři, rukavičkáři a ostatní pracovníci v kožené konfekci a galanterii – opraváři

8-1 *Truhláři a dělníci – zpracovatelé výrobků ze dřeva*

Poznámka : tesaři jsou klasifikováni jako 9541

8110 Truhláři při výrobě nábytku (bez strojní výroby), koláři apod. ve výrobě
 8111 Truhláři, koláři apod. ve službách pro obyvatelstvo, opraváři a údržbáři
 8112 Umělečtí truhláři a jiní umělečtí zpracovatelé dřeva
 8120 Dělníci při strojním zpracování dřeva (ne základní dřevovýroby – viz 7-3), soustružníci, překližkáři apod.
 8190 Ostatní zpracovatelé výrobků ze dřeva

8-2 *Kameníci a sochaři kamene*

Poznámka : Sochaři jsou klasifikováni jako 1610, lamači kamene jako 7111, ofsetoví tiskaři jako 9240.

8200 Kameníci a sochaři kamene

8-3 *Zpracovatelé kovů při ručním a strojním obrábění, nástrojáři (bez seřizovačů, mechaniků a montérů, svářečů)*

8310 Kováři, kovotlačitelé, lisaři
 8311 Strojní zámečníci, nástrojáři ve výrobě
 8312 Strojní zámečníci, nástrojáři ve službách pro obyvatelstvo, opraváři
 8313 Zpracovatelé uměleckých kovo zpracujících řemesel (pasíři, umělečtí kováři, cizeléri)
 8320 Rýsovači, připraváři forem, vzorů apod.
 8330 Soustružníci, frézaři, vrtáři (bez operátorů polo a plně automatizovaných strojů)
 8340 Soustružníci, frézaři, vrtáři – operátoři polo a plně automatizovaných strojů
 8350 Brusíči, ostříči nástrojů, leštiči
 8360 Zušlechťovači výrobků v druhovýrobě (galvanizéři, smaltéři, metalizéři)
 8390 Ostatní (např. nýtaři, dělníci – kontrolori, dělníci při čištění a úpravě součástí)

8-4 *Mechanici a montéři strojních zařízení (bez elektro) a přesných kovodělných výrobků (včetně seřizovačů)*

- 8410 Mechanici, montéři a seřizovači strojních zařízení ve výrobě
- 8411 Mechanici, montéři a seřizovači strojních zařízení ve službách pro obyvatelstvo, opraváři
- 8420 Jemní mechanici, hodináři, chirurgičtí a optičtí mechanici a mechanici brýlové optiky
- 8430 Mechanici dopravních zařízení (bez automechaniků a leteckých mechaniků)
- 8431 Opraváři dopravních zařízení (bez automechaniků a leteckých mechaniků)
- 8432 Automechanici automobilů a motocyklů (bez karosářů, lakýrníků apod.)
- 8440 Letečtí mechanici
- 8490 Opraváři a údržbáři strojních zařízení blíže neurčených ve výrobě
- 8491 Opraváři a údržbáři strojních zařízení blíže neurčených ve službách pro obyvatelstvo

8-5 *Výrobci a opraváři elektrotechnických a elektronických výrobků, elektromontéři a elektromechanici, spojovací mechanici*

- 8510 Výrobci elektrotechnických výrobků a zařízení, elektromontéři a elektromechanici (netýká se elektronických výrobků a zařízení)
- 8511 Opraváři a údržbáři elektrotechnických výrobků a zařízení pracující pro podniky či družstva
- 8512 Opraváři a údržbáři elektrotechnických výrobků a zařízení pracující pro obyvatele – ve službách
- 8520 Výrobci elektronických výrobků a zařízení, elektromontéři a elektromechanici
- 8521 Opraváři a údržbáři elektronických výrobků a zařízení pracující pro podniky či družstva (s výjimkou rádia, televize, magnetofonu apod.)
- 8522 Opraváři a údržbáři elektronických výrobků a zařízení pracující pro obyvatele – ve službách (s výjimkou rádia, televize, magnetofonu apod.)
- 8530 Pomocní pracovníci při výrobě elektrotechnických a elektronických výrobků a zařízení (při montáži na pásu apod., kabeláři atd.)
- 8540 Opraváři rádií, televizorů, magnetofonů, gramofonů apod.
- 8550 Elektrikáři instalující rozvody elektrické energie v budovách, motorech, dopravních zařízeních apod.
- 8551 Opraváři rozvodů elektrické energie
- 8560 Spojovní mechanici (montáž, údržba a opravy telefonních a telegrafních ústředen)
- 8561 Opraváři telefonních a telegrafních ústředen
- 8570 Montéři trakčních vedení (elektrické energie nad zemí i pod zemí), montéři dálkových spojů
- 8590 Ostatní elektrovýrobci, elektromontéři a elektromechanici

8-6 *Elektromechanici a elektromontéři vysílacích stanic a zařízení, zvukaři a promítači*

- 8610 Elektromechanici a elektromontéři vysílacích stanic a zařízení rádia a televize
- 8611 Opraváři vysílacích stanic a zařízení rádia a televize
- 8622 Zvukaři
- 8624 Promítači v kinech

8-7 *Instalatéři, klempíři, svářeči, montéři, potrubáři a koteláři*

- 8710 Instalatéři, topenáři, potrubáři, koteláři, montéři plynovodů
- 8720 Svářeči a řezači
- 8730 Klempíři ve výrobě
- 8731 Klempíři ve službách pro obyvatelstvo
- 8737 Karosáři ve výrobě
- 8738 Karosáři ve službách pro obyvatelstvo
- 8740 Montéři železných a ocelových konstrukcí

8-8 Zlatníci a klenotníci

- 8801 Zlatníci a klenotníci bez bližšího určení
- 8802 Zlatníci a klenotníci – výrobci
- 8803 Zlatníci a klenotníci – opraváři

8-9 Dělníci při výrobě skla, keramiky, porcelánu, cihel

- 8910 Dělníci při výrobě a zpracování skla k technickým účelům
- 8911 Dělníci při výrobě a zpracování užitkového a ozdobného skla (bez paličů, pecarů, brusičů, rytců a malířů)
- 8920 Dělníci při výrobě a zušlechťování keramiky, porcelánu, kameniny, cihel apod. (bez paličů, pecarů)
- 8930 Dělníci v hutní výrobě skla, paliči při výrobě maltovin a v cihlářské výrobě apod.
- 8940 Brusiči a rytci skla
- 8950 Malíři a dekoratéři skla a keramiky
- 8951 Modeláři keramiky a umělečtí skláři a keramici
- 8990 Ostatní dělníci při výrobě skla, keramiky, porcelánu, maltovin, cihel apod.

9-0 Zpracovatelé gumy, umělých vláken, plastů

Poznámka: Dělníci při základním zpracování kaučuku jsou klasifikováni jako 7410, 7420 nebo 7490

- 9010 Zpracovatelé gumy, umělých vláken, plastů a výrobků z nich (bez výrobců pneumatik)
- 9020 Vulkanizéři a výrobci pneumatik

9-1 Dělníci – zpracovatelé papíru a lepenek

Poznámka: Dělníci – výrobci papíru jsou klasifikováni jako 7340.

- 9100 Dělníci – zpracovatelé papíru a lepenek včetně výrobců kartonáže

9-2 Polygrafové, tiskaři, knihaři a zpracovatelé fotografických a filmových materiálů

Poznámka: Fotoграфové jsou klasifikováni jako 1631.

- 9210 Sazeči – ruční a strojoví
- 9220 Tiskaři
- 9230 Stereotypěři a elektrotypěři
- 9240 Ofsetoví tiskaři, litografové a leptáři
- 9250 Reprodukční fotoграфové a grafici
- 9262 Ruční knihaři
- 9263 Knihaři průmysloví
- 9270 Zpracovatelé fotografických a filmových materiálů v temných komorách a laboratořích
- 9290 Ostatní (tiskaři tkanin a textilií atd.)

9-3 Malíři, natěrači a lakýrníci

- 9310 Malíři, natěrači, tapetáři a lakýrníci v průmyslu (závodech, podnicích, družstvech)
- 9311 Malíři, natěrači, tapetáři a lakýrníci ve službách pro obyvatelstvo
- 9396 Autolakýrníci

9-4 Výrobní dělníci a zpracovatelé ostatní, kontrolori

- 9410 Výrobci hudebních nástrojů a ladiči v tovární výrobě
- 9411 Výrobci hudebních nástrojů a ladiči v rukodělné výrobě
- 9412 Opraváři hudebních nástrojů
- 9420 Košíkáři, pletáři nábytku, umělečtí zpracovatelé přírodních pletiv, kartáčníci a výrobci štětců
- 9430 Dělníci při výrobě prefabrikátů, osinkocementové a asbestové výrobě
- 9490 Ostatní – výrobci linolea, hraček, svíček, fotografických materiálů atd.
- 9498 Kontrolori jakosti v materiální výrobě

9-5 Stavební dělníci

Poznámka: Instalatéři, svářeči, klempíři, montéři (např. ocelových konstrukcí) jsou klasifikováni ve skupině 8-7, jeřábníci a obsluhy strojů přepravujících materiál jsou klasifikováni ve skupině 9-7, malíři, natěrači a lakýrníci jsou klasifikováni ve skupině 9-3.

- 9510 Zedníci, šamotáři, komináři, obkladači, dlaždiči (podlah), omítkáři apod.
- 9520 Betonáři, železobetonáři, železáři ve stavební výrobě
- 9530 Pokrývači, dělníci při stavbě střech všech druhů
- 9541 Tesaři a stavební truhláři
- 9543 Tesaři scéníční (studia, divadla)
- 9550 Štukatéři
- 9560 Izolatéři (pro tepelnou, zvukovou, protiotřesovou a pro izolaci proti vodě)
- 9570 Sklenáři
- 9590 Kopáči, studnaři, kladeči potrubí
- 9596 Kesonáři a stavební potápěči
- 9597 Čističi vnějšků budov (zvláště výškových)
- 9599 Pomocní stavební dělníci a ostatní

9-6 Dělníci při výrobě elektřiny, vody, plynu, tepla a při rozvodu energií

- 9600 Dělníci při výrobě elektřiny, vody, plynu, tepla a při rozvodu energií (dělníci obsluhující generátory, turbíny, plynárny, kompresory, topiči a popeláři – struskaři, dělníci při rozvodu elektřiny, plynu, tepla atd.)
- 9601 Opraváři-zařízení při výrobě elektřiny, vody, plynu, tepla a při rozvodu energií

9-7 Dělníci obsluhující stroje pro přepravu materiálu a manipulační dělníci

- 9710 Manipulační dělníci, závozníci, nakladači a vykladači-baliči a pytlavači, nosiči apod.
- 9720 Manipulanti jeřábových a výtahových zakladačů, obsluhy lanovek
- 9730 Jeřábníci, obsluhy nákladových a skladových výtahů
- 9740 Osádky rypadel, bagrů, buldozerů a dalších zemních strojů (mimo povrchové těžby – viz 7115)
- 9750 Ostatní

9-8 Provozní pracovníci dopravy

Poznámka: Lodní a letečtí důstojníci a odborný personál jsou klasifikováni ve skupině 0-04, lodní tesaři ve skupině 9-5, lodní mechanici ve skupině 8-4, průvodčí ve skupině 3-6.

- 9810 Členové lodních posádek
- 9820 Lodní motoráři a strojníci – údržbáři (ne strojníci a mechanici)
- 9832 Strojvedoucí
- 9833 Topič lokomotivy

- 9834 Pomocníci strojvedoucího
- 9835 Řidiči metra
- 9836 Řidiči důlních lokomotiv
- 9840 Členové vlakových čet, hradláři, vyhýbkáři, posunovači, dělníci na dráze
- 9852 Řidiči tramvají
- 9853 Taxikáři
- 9854 Řidiči autobusů a trolejbusů
- 9855 Řidiči nákladních automobilů národní přepravy
- 9856 Řidiči nákladních automobilů mezinárodní přepravy
- 9857 Řidiči osobních služebních aut
- 9858 Ostatní řidiči (blíže neurčení)
- 9860 Povozníci a kočí
- 9890 Ostatní (zdymadláři a další)

9-9 *Ostatní dělníci jinde neklasifikováni*

Poznámka: Pracovníci v této skupině vykonávají *jenoduché a rutinní manuální práce, které nejsou klasifikovány jinde.*

- 9990 Ostatní dělníci a pracovníci
- 9998 Důchodci
- 9999 Ženy v domácnosti

Dodatek 4: Popis jednotlivých kategorií třídních klasifikací.

1. Klasifikace EGP (modifikace pro Československo):

- 1 Vyšší profesionálové, vysoce kvalifikovaní duševní pracovníci vykonávající samostatnou tvůrčí práci, ředitelé, vysocí úředníci, manažeři a vlastníci podniků a firem ;
- 2 Nižší profesionálové, kvalifikovaní duševní pracovníci a vysoce kvalifikovaní technici, manažeři v menších podnicích, vedoucí rutinních nemanuálních pracovníků ;
- 3 Rutinní nemanuální zaměstnanci v administrativě, obchodu a v ostatních odvětvích
- 4 Vojáci z povolání
- 5 Samostatní mimo zemědělství, soukromníci s několika málo zaměstnanci nebo bez zaměstnanců
- 6 Mistři a rutinní technici
- 7 Kvalifikovaní dělníci
- 8 Zaučení a nekvalifikovaní dělníci
- 9 Zemědělní dělníci
- 10 Samostatní rolníci a farmáři

2. Klasifikace EGP7:

- 1 Vyšší profesionálové, vysoce kvalifikovaní duševní pracovníci vykonávající samostatnou tvůrčí práci, ředitelé, vysocí úředníci, manažeři a vlastníci podniků a firem ;
- 2 Nižší profesionálové, kvalifikovaní duševní pracovníci a vysoce kvalifikovaní technici, manažeři v menších podnicích, vedoucí rutinních nemanuálních pracovníků ;
- 3 Rutinní nemanuální zaměstnanci v administrativě, obchodu a v ostatních odvětvích, vojáci z povolání
- 4 Mistři a rutinní technici, samostatní řemeslníci
- 5 Kvalifikovaní dělníci

Tabulka 1. Třídní schéma EGP klasifikace

Kompletní verze		Standardní verze	
I	Vysoce kvalifikovaní duševní a řídící pracovníci, ředitelé, vysocí úředníci, manažeři velkých podniků, velcí vlastníci podniků a firem	I + II	„řídící“ třída
II	Kvalifikovaní duševní a řídící pracovníci, úředníci, vysoce kvalifikovaní technici, manažeři v menších podnicích, vedoucí nemanuálních pracovníků		
IIIa	Rutinní nemanuální zaměstnanci v administrativě a obchodu, vyšší (kvalifikovanější)	IIIa + IIIb	rutinní nemanuální pracovníci
IIIb	Rutinní nemanuální zaměstnanci v administrativě a obchodu, nižší (méně kvalifikovaní), ostatní řadoví nemanuální pracovníci		
IVa	Malí vlastníci, řemeslníci atd. se zaměstnanci	IVa + IVb	maloburžoazie
IVb	Malí vlastníci, řemeslníci atd. bez zaměstnanců		
IVc	Soukromě hospodařící rolníci a ostatní samostatní v průměru	IVc	soukromě hospodařící rolníci
V	Méně kvalifikovaní, řadoví technici, mistři – vedoucí manuálních pracovníků	V + VI	kvalifikovaní dělníci
VI	Kvalifikovaní dělníci		
VIIa	Polo- a nekvalifikovaní dělníci (mimo zemědělství)	VIIa	nekvalifikovaní dělníci
VIIb	Zemědělní dělníci a ostatní dělníci v průměru	VIIb	zemědělní dělníci

- 6 Zaučení a nekvalifikovaní dělníci
- 7 Zemědělci

3. *Klasifikace Class :*

Vyšší profesionálové, vysoce kvalifikovaní duševní pracovníci vykonávající samostatnou tvůrčí práci

- 2 Ředitelé, vysocí státní úředníci, manažeři a vlastníci podniků a firem ;
- 3 Nižší profesionálové, kvalifikovaní duševní pracovníci a vysoce kvalifikovaní technici
- 4 Manažeři v menších podnicích, vedoucí rutinních nemanuálních pracovníků, vedoucí referenti ;
- 5 Rutinní nemanuální zaměstnanci v administrativě, obchodu a v ostatních odvětvích
- 6 Mistři a rutinní technici
- 7 Kvalifikovaní dělníci
- 8 Zaučení a nekvalifikovaní dělníci
- 9 Zemědělci